

[Finansministeren.]

forstået, at lønningsudvalget enstemmigt indstiller lovforslaget og ændringsforslagene til vedtagelse.

Det ærede medlem hr. Langkilde spurgte endelig, om ansættelsesudvalget eksisterer endnu. Det eksisterer, men arbejdet har været stillet i bero et stykke tid. Jeg har forstået, at det er sket efter ønske fra organisationerne, og dette ønske skyldes, at man gerne vil afvente resultatet af arbejdet i det såkaldte pensionsudvalg. Jeg vil nødig på stående fod udtale mig om, hvorledes det videre arbejde på dette område i øvrigt skal formes.

Med disse ord vil jeg igen takke for den velvillige modtagelse af lovforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til normeringslov for finansåret 1965-55.

Ændringsforslagene nr. 1-19, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 20 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1965-66.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen, første behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om leje, skal jeg efter henstilling lade udgå af dagsordenen.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension.

(Lovforslaget (nr. 149) findes i tillæg A. sp. 2153, fremsættelsen i tidenden sp. 3485).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Anker Jørgensen: På den socialdemokratiske gruppes vegne kan jeg anbefale det lovforslag, som den højtærede arbejdsminister har fremsat. Lovforslaget går jo ud på, at den ATP-ordning, som vi gennemførte som et led i helhedsløsningen, men som kun omfattede arbejdere og funktionærer på det almindelige arbejdsmarked, nu udvides til at omfatte den store tjenestemandsgroupe i staten, og det vil naturligvis også brede sig til kommunerne og til de koncessionerede virksomheder.

Udgangspunktet for ATP-ordningen var som bekendt krav rejst af de faglige organisationer som led i overenskomstsituationen i 1962-63, og dette krav blev rejst med det formål at sikre arbejdere og funktionærer i det private erhvervsliv et supplement til folkepensionen.

Det var for så vidt naturligt at efterlønsordningen eller den såkaldte ATP-ordning begyndte hos arbejdere og funktionærer, og det er også glædeligt, at tanken eller ideen i det har vakt interesse i grupper uden for den egentlige fagbevægelse, grupper, som næppe før havde tænkt i de baner. For tjenestemændene gælder det, at de er lønmodtagergrupper på akkurat samme måde som arbejdere og funktionærer, og de vil derfor også ganske naturligt kunne indgå i ATP-ordningen i dens nuværende form. Derfor blev kravet også rejst af tjenestemandorganisationerne, og de fik, som vi ved, et tilbud, et løfte om, at de enten kunne tilslutte sig ATP eller via en forhandling finde frem til en eller anden kompensationsordning.

Tjenestemændene har nu valgt at tilslutte sig, og jeg tror, de har gjort rigtigt, bl. a. på grund af de forhandlingsproblemer eller fordelingsproblemer, der ville opstå, hvis man skulle finde en kompensationsordning. Når spørgsmålet ikke for længst er afgjort, synes jeg, det er rigtigt ved denne lejlighed

[Anker Jørgensen.]

at slå fast, at der har været fuld enighed med tjenestemandorganisationerne om den fremgangsmåde, der har været anvendt i denne sag.

Selv om det foreliggende lovforslag, som den højtærede arbejdsminister har fremsat, kommer til at koste statskassen en del penge, er der grund til at glæde sig over, at vi her får henlæggelser til en fond og tilmed en betydelig opsparring, som både kommer tjenestemændene til gode i form af en social foranstaltning og tillige bliver til gavn for den fremtidige investering. Jeg synes også, det er værd at bemærke, at der med denne ordning tilmed er tale om en opsparingsform, som er af særdeles regulær karakter.

Med tjenestemændenes tilslutning til ATP vil dette fond få en meget betydelig udvidelse af sin kapital, og det kan i hvert fald kun trække i den rigtige retning i den aktuelle økonomiske situation. Det foreliggende lovforslag er dog formentlig kun en station på vejen. Jeg tænker her på de tanker, som mange har gjort sig om at afløse de hidtidige pensionsformer med den fulde folkepension og mere udbygget tillægspension, som sættes i forhold til vedkommende borgers arbejdsfortjeneste i årene forud for pensioneringen. Dette er for mange af os, i hvert fald for den socialdemokratiske gruppe, en målsætning, som vi stadig væk har for øje.

Om selve lovforslaget kan jeg sige, at det blot er en effektuering af et tidligere givet tilsagn til tjenestemændene, og på min gruppes vegne kan jeg anbefale det.

Peter Larsen: Selv om forslaget i sin ordlyd er meget kort, dækker det alligevel over et ret stort område, idet det er et nyt led i opbygningen eller videreførelsen af Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Vi kan for venstres vedkommende principielt tilslutte os den tanke, at tjenestemændene får del i denne ordning. Vi har jo fra første færd arbejdet på at få alle med, og selv om regeringen sidste år, da man vedtog lovforslaget, henholdt sig til, at det kun var lønmodtagerne — og vel nok i første række kun dem, der omfattedes af de i 1963 førte forhandlinger med deraf

følgende løvbuket i forbindelse med helhedsløsningen, altså reelt efterløn — er der alligevel andre grupper, der er kommet med.

Spørgsmålet er imidlertid nu, om det er rimeligt at fortsætte med denne stykvisse ordning. Det udvalg, finansministeriet har nedsat, peger i sine udtalelser på, at spørgsmålet om tjenestemændenes adgang ikke alene til folkepensionen, men også til Arbejdsmarkedets Tillægspension i sig selv er et meget omfattende, meget kompliceret problem, fordi det rører ved spørgsmål og ændringer i forbindelse med løn- og pensionsvilkår, herunder også efterlønspøblemet. Det er derfor bemærkelsesværdigt at se, at udvalget ikke har ment at kunne tage endelig stilling til hele dette spørgsmål under hensyn til — som fremhævet — sagens komplicerede karakter. Der røres her ved en række forhold af meget vidtgående karakter, som jeg ikke skal komme nærmere ind på ved denne førstebehandling, men som nøje må overvejes og vurderes i forbindelse med lovforslaget, og det vil vel være rimeligt, at man i udvalget tager disse forhold op.

Det er forståeligt, at de grupper, der nu stilles forslag om, ønsker at komme med i ATP-ordningen på lige fod med andre lønmodtagere, men jeg tror, at der også er andre grupper af borgere, som kunne tænke sig at komme ind under denne sociale nydannelse, når man ville være med til at fjerne den forskelsbehandling, der i dag er en hindring for, at de kan komme med. Allerede sidste år ved lovens tilblivelse forsøgte vi fra venstres side at få en anden udgang af det oplæg, regeringen kom med, til dels ud fra ønsket om at få alle med. Det lykkedes at få visse grupper ind under ordningen, jeg tænker her på funktionærerne, jeg tænker på enkerne, hvorimod enkemændenes stilling jo ikke blev afklaret. Men et meget væsentligt område, nemlig de selvstændige erhvervsdrivende, ønskede man ikke med på daværende tidspunkt, og man har heller ikke senere taget initiativ til at gøre forsøg på at få dem med ind under ordningen.

Vi prøvede også ved den lejlighed at ændre på den administrative side af ATP-ordningen, men regeringen var heller ikke lydhør på dette område; det er en given ting, at hvis man havde fulgt vore ønsker,

[Peter Larsen.]

havde fået skabt en samlet løsning af disse spørgsmål, så alle var kommet med, havde man også administrativt kunnet gennemføre forenklinger, som ville have betydet en betydelig større effektivitet i selve lovgivningen og knap så stor gene over for erhvervslivet.

Regeringen må erkende, at det er en dyr og besværlig administration, der er forbundet med den nuværende ordning i ATP, besværlig navnlig for de mindre selvstændige erhvervsdrivende, og vi, der har med disse problemer at gøre, har i hvert fald følt, hvor vanskeligt det er at få disse ting til at fungere, når man kører på den måde med kontonumre o. lign. Den sammenblanding, der her finder sted, ser jo lidt anderledes ud inde fra de offentlige kontorer og fra de store virksomheder med interessekontorer, end de gør ude hos de mindre selvstændige erhvervsdrivende og deres bedrifter.

Derfor burde man finde frem til en anden ordning for indbetaling, således at man i stedet for at have en konto for hver enkelt udbetalte eller indbetalte beløbene i forhold til udbetalt arbejds løn. Når alle lønmodtagere er med under ordningen, er alle jo reelt dækket. Jeg tror, man skulle overveje en udgang i den retning, så havde man også lettere ved at finde de administrative forenklinger, herunder navnlig i opkrævningsformen. Vi har jo peget på, at man kunne foretage opkrævningen på skattebilletten.

Selv om loven af mange bliver betragtet som et fremskridt i social henseende, må vi ikke være blinde for, at den hos andre grupper af borgere har skabt megen og berettiget irritation. Denne irritation bliver ikke mindre af, at man nu fører nye grupper ind, uden at man forsøger at skabe den samlede løsning, som måtte være rimelig. For jeg tror, der er mange, der gerne ville med, hvis man kunne fjerne forskelsbehandlingen.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed uddybe dette forhold mere; det må vi vende tilbage til i udvalget, når vor ordfører i dette spørgsmål, det ærede medlem hr. Henry Christensen, der er forhindret i øjeblikket, kan få lejlighed til mere detaljeret at gå ind i en afvejning af disse forhold. Jeg vil

fastslå, at vi principielt kan tilslutte os de tanker, der er nedfældet i det foreliggende lovforslag, men der er visse forhold, vi i udvalget skal have nærmere undersøgt. Vi lægger navnlig vægt på, at man også tager op til overvejelse de virkninger for andre borgere, som dette jo har. Den udgift for staten, det bliver, skal jo betales også af dem, der fortsat er udenfor, og selv om beløbene er relativt små, må det og vil det blive følt som en endnu større forskelsbehandling. Derfor vil vor endelige stilling til selve lovforslaget være afhængig af karakteren og resultaterne af det udvalgsarbejde, der nu forestår.

Jeg vil til slut endnu en gang understrege, at det for venstre er helt afgørende, at man får en samlet løsning af tillægspensionsspørgsmålene. Vi henstiller til regeringen, at man snarest muligt tager fat på at løse dem efter de retningslinjer, som er kommet til udtryk.

Asger Jensen: Da loven om ATP blev vedtaget, rejste vi fra konservativ side problemet om tjenestemændene og sagde, at det måtte afklares. Vi havde ønsket afklaringen fremskyndet, sådan at det dengang kunne være blevet vedtaget, enten at tjenestemændene kom med under ATP, eller at de fik kompensation for ikke at komme med.

Nu er man ved forhandling enedes om, at tjenestemændene bør med under ATP, og det kan vi fra konservativ side tiltræde, men det er muligt, man bør tage op til overvejelse, om ordningen kan administreres på en anden måde, end den bliver for lønmodtagerne. Det er i det hele taget min opfattelse, at der har ikke været megen kritik af selve ATP, heller ikke fra de arbejdsgivere, der skulle betale til den, men der har unægtelig været en betydelig kritik af den måde, ordningen administreres på. Her kan folketinget selvfølgelig sige: den administreres på den måde, som er aftalt mellem arbejdsgivere og lønmodtagere, og der var vel også en vis rimelighed i for folketinget at sige: det er ikke rimeligt, at folketinget skal bestemme, at det skulle være på en anden måde, da det jo faktisk var en slags privat aftale mellem de to parter. Men her kommer jo da i hvert fald staten i meget høj grad ind som arbejds-

[Asger Jensen.]

giver og kan derfor med god ret træffe sin beslutning om, hvordan ordningen skal administreres.

Da vi havde den første forhandling, kom der henvendelse fra de kommunale organisationer, som gav udtryk for, at de hidtil havde administreret alderdomsforsorgen, hvis man kan kalde den sådan, folkepensionen, og at de havde et apparat, der kunne klare dette problem. Nu da kommunernes egne folk skal med ind under ATP, synes jeg, man skal tage med i overvejelserne, om det ikke er rimeligt at lade kommunerne selv administrere denne ordning, ligesom jeg synes, det ville være rigtigt at overveje, om ikke staten selv skulle administrere den for sine egne tjenestemænd. Det kunne der nok være grund til at tro, og det store kontor i Hillerød er vel allerede så belastet, at det ikke er ude efter at få større opgaver.

Så er der en anden ting. Der har været en del kritik — måske nok lidt overdrevet — af, at der var en del, der skulle betale beløbet 2 gange. Det må forekomme at være imod den almindelige retsbevidsthed, at man kun kan få udbetalt én gang, når man betaler beløbet 2 gange. Og selv om der måske er nogle betænkeligheder og noget besvær ved det, synes jeg alligevel, at man i udvalget må tage alvorligt fat på at få dette spørgsmål løst. Jeg tror, det bliver mere aktuelt, når dette lovforslag vedtages, for mon ikke der er flere blandt tjenestemændene end inden for andre grupper; der har to stillinger og derfor vil komme til at betale to gange? Derfor synes jeg, vi må se, om vi ikke kan nå frem til at få dette problem løst.

Jeg har ikke tænkt mig ved denne lejlighed at stille krav om, at forslaget skulle indgå i en større sammenhæng, hvorefter også selvstændige og andre kunne komme med, men naturligvis er det da et problem, som vi gerne ser løst, hvis udvalget kan magte denne opgave. Det var jo den stilling, vi havde, da loven blev vedtaget, at den

burde gælde for alle, og vi har også ment, det var mest rigtigt, at det skete fra befyndelsen. Det fik vi ikke gennemført, men vi har siden fået gennemført, at indekskontrakterne udbetales uden afkorting i folkepensionen, og dér bør man vist have med i overvejelserne, om ikke det er en bedre forsikring for de erhvervsdrivende, end det er at komme ind under en obligatorisk ordning af den anden karakter. Jeg tror i hvert fald, at man først må være helt på det rene med, hvad erhvervslivet selv siger om dette forhold. Der er vist allerede givet udtryk for betænkeligheder ved, at man kommer med. Den frivillige ordning med tegning af indekskontrakter er en så god forsikring som tillæg til folkepensionen, at det bliver meget svært at tilbyde en bedre forsikring.

Vi kan altså i princippet tiltræde lovforslaget, men vi ønsker at se på de enkeltheder, der er tale om, i et udvalg.

Svend Haugaard: Vi kan fra det radikale venstres side give principiel tilslutning til, at der gives muligheder for en øget pension og herunder gerne også en øget opsparing. Jeg kan tilføje, at vi gerne så, at ordningen kunne omfatte alle grupper i befolkningen.

Endvidere må jeg sige, at vi er noget skeptiske med hensyn til administrationen ligesom andre ærede ordførere, især den ærede ordfører for venstre. Jeg synes, at der er grund til i dette tilfælde at være lidt ekstra skeptisk med hensyn til administrationen og vanskelighederne i forbindelse dermed, idet det er samme arbejdsgiver, som skal være medadministrator af begge ordninger. Det forekommer noget enklere, om man kunne forhøje både den forsikredes og arbejdsgiverens bidrag og så klare det efter den nuværende ordinære ordning.

Jeg har selv personlig den fornøjelse — jeg ved ikke, om jeg skal sige fornøjelse, det skal jeg vist ikke — hvert kvartal at udfylde en lang række skemaer med tal og navne, med ottecifrede numre og fødselsdatoer o. s. v., og jeg er klar over, at det

[Svend Haugaard.]

er en ret betydelig belastning. Jeg har også den opgave af fradrage pensionsbidrag for vore lærere, som vel i dette forslag kommer med blandt dem, man kalder ligestillede. Jeg kan tænke mig, at nu skal jeg altså sende ind til den almindelige lærerpension, og så skal jeg desuden fratrække 7 kr. 20 øre, eller hvad det nu bliver, for disse lærere hver måned og sende ind til en helt anden pensionskasse. Jeg kan ikke se andet, end at det bliver et dobbelt arbejde for den, der skal administrere denne pensionsordning.

Jeg kan sige ganske kort, at vi er absolut forstående over for ønskerne om en forøget pension, en tillægspension, men vi vil meget gerne i et udvalg se på, hvor praktisk man er i stand til at udforme reglerne. Man skulle meget nødig have noget, der giver dobbelt arbejde.

Jeg kan også helt tilslutte mig de betragtninger, der har været fremført om, at man meget gerne snarligt skulle have en samlet løsning af hele pensionsproblemet.

Morten Lange: Det foreliggende lovforslag er et af den slags forslag, hvor man typisk ved en førstebehandling har al mulig grund til — som det lidt folkeligt hedder — at hælde vand først ud af det ene øre og så ud af det andet. Der er grund til at beklage, at vi får et lovforslag af denne art frem og ikke et væsentlig mere kontant forslag til ordning af hele spørgsmålet om tjenestemandspensionerne. Det er jo kun en lille ekstra knop, man sætter på et i forvejen indviklet system. Der er hele spørgsmålet om folkepensionen og mange andre gode og rare ting tilbage. Det forekommer mig, at det er en tvivlsom løsning på et problem, som vi alle ved er indviklet, og måske havde man stået sig ved at lade et par kommissioner arbejde videre og se, om man kunne komme til en afklaring af dette spørgsmål.

På den anden side kan man ikke bebrejde tjenestemandorganisationerne, at de, når de har tilbuddet, da slår til og siger: så tager vi det. Det havde været ønskeligt, at man var kommet videre. På den anden side kan man som nævnt forstå tjenestemandorganisationernes holdning. I det hele taget synes jeg, der er grund til at

understrege, at tjenestemændene trænger til en langt mere kontant behandling af deres forhold end den, der har været dem til del i mange herrens tider. Vi så, da vi havde efterslæbet til behandling for et stykke tid siden, hvor lang tid noget kan få lov til at hænge, inden det bliver ordnet. Det er noget af det samme, der viser sig med hensyn til pensionerne.

Jeg er moderat tilhænger af lovforslaget, som det er formuleret, og tilsvarende bekymret over de nye administrative vanskeligheder, det giver anledning til.

Jeg skal først fremhæve en lille detalje. Dette forslag vil have den ganske interessante virkning, at det for en gangs skyld forener dette folketings medlemmer i én gruppe, nemlig ATP-gruppen. I øjeblikket er vi en beskeden minoritet herinde, der ikke er ATPister, og efter dette lovforslag skulle vi blive det alle. Folketinget kommer altså i én båd igen, og det kan man så se på med lys optimisme.

Jeg vil lægge til, at det skal nok vise sig, at forslaget vil rejse en ny række af de administrative problemer, som synes i høj grad at plage ATP. Det er nemlig ikke alene tjenestemændene, der bliver omfattet af det, men også en del i tjenestemandslignende stillinger. Tjenestemændene hænger jo nogenlunde fast, sådan da, men for dem, der hænger lidt mindre fast, skal det nok vise sig, at man får ret store problemer, når man laver retroaktiv lovgivning, der går tilbage til forrige år, hvor nogle af disse mennesker måske ikke befandt sig i deres nuværende stillinger og måske heller ikke i en stilling, som falder ind under denne ordning. Man skal ud og hitte deres penge og finde ud af, hvor de skal tilbageholdes fra og til fordel for hvem. Jeg er helt sikker på, at den højtærede arbejdsminister får usædvanlig megen morskab med at eksekvere forslagets § 2, stk. 3, hvorefter han har lov til at fastsætte bestemmelser for, hvordan han skaffer sig fat i disse bagud forfaldne bidrag.

Det åbner i virkeligheden for det, som er ATPs problem: man kom for hurtigt til søs med forslaget. Man havde ikke gennemtænkt administrationsproblemet ordentligt, og nu har man alle disse problemer med folk, der indbetaler 2 bidrag eller 3 bidrag — måske er der endda nogle, der indbetaler 4

[Morten Lange.]

— og en hel masse andre urimeligheder, som alt sammen fortoner sig op i det udmærkede system, man har i Hillerød, hvor ca. 80 mennesker sidder og holder os alle sammen i en slags mandtal.

Jeg ville hilse med stor glæde, hvis den højtærede arbejdsminister, samtidig med at vi ser dette lille forslag gå gennem tinget, kunne give os antydninger af, at han kunne se lys forude til en enklere og klarere og nemmere administration af ATP. Jeg er sikker på, at der må findes bedre og klarere former for opkrævning af disse afgifter.

Som det er i øjeblikket, er det besværligt; og hvad der er værre: de mennesker, der kommer til at betale 2 gange eller 3 gange eller på anden måde kommer i et skævt forhold til ATP, vil have mistillid til ordningen, og der er ikke noget, der er så generende for de love, vi laver herinde, som hvis de på grund af dårlig tilrettelægning bliver årsag til, at en kreds af dem, som skulle nyde fordel af loven, har mistillid til den, fordi de kan se, at der er noget galt i administrationen. Jeg tror, vi i høj grad skal holde os det for øje, for hvis der er noget, befolkningen er vågen over for, så er det fejladministration, som de kan se, så er det problemer, hvor de kan se at der må være et eller andet, som ikke fungerer rigtigt.

Den ATP-ordning, vi foreløbig har haft, har en hel del af den slags svagheder, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at det forslag, vi her har fået forelagt, vil føje flere til. Den højtærede arbejdsminister vil naturligvis sikre sig moderat velvilje fra visse tjenestemandskredse ved gennemførelse af forslaget. men jeg er helt sikker på, at han samtidig vil sikre os alle sammen en række småirriterede småmodstandere, der bare siger: det, I laver, er somme tider for skidt håndværk. Jeg tror, at denne lov bærer præg af det, og at ATP bærer præg af det i det hele taget. Hvis den højtærede minister kunne stille i udsigt, at det kunne blive bedre i fremtiden, ville vi i hvert fald have lyst til at tro ham.

Iver Poulsen: Det foreliggende lovforslag er et nyt bevis på, hvor forkludret vort pensionsproblem er herhjemme, og med gennemførelsen af dette lovforslag bliver systemet yderligere forlappet.

Den højtærede minister siger i sin fremsættelse,

„at der ikke med forslaget tilsigtes en endelig stillingtagen eller afklaring af tjenestemændenes fremtidige efterlønsstatus. Disse spørgsmål kan først løses efter en videregående behandling . . . men der kan på lidt længere sigt blive tale om en samordning mellem folkepension, tjenestemandspension og almindelig tillægspension.“

Her siger den højtærede arbejdsminister jo næsten lige ud, at det, vi trænger til, er en samordning og en forenkling og en retfærdig pensionsordning, og en sådan burde man have gennemført i sin tid i stedet for at gøre billedet endnu mere broget og uretfærdigt, som det blev tilfældet ved gennemførelsen af loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Ved gennemførelsen af denne lov blev det betydet tjenestemændene, at de senere kunne komme ind under ordningen, hvis de ønskede det. I henhold til dette løfte ønsker tjenestemændene nu at komme med, og det kan man sådan set ikke bebrejde dem. Men det, at flere kommer med, gør jo ikke uretfærdigheden mindre over for de befolkningsgrupper, de selvstændige næringsdrivende inden for landbrug, handel, håndværk og industri, der stadig holdes udenfor. Samtidig får disse grupper besværlighederne ved ordningens administration.

Et særligt forhold gør sig for resten gældende for landbrugets vedkommende, idet landbrugets skiftedage jo er 1. maj og 1. november; men pensionsbidragene skal indbetales 1. april og 1. oktober, hvilket naturligvis medfører en meget upraktisk mellemregning for landbrugets vedkommende. Jeg er da klar over, at denne detalje kun er mikroskopisk i sammenligning med alt det upraktiske og besværlige, der kendetegner ATP-administrationen, så det er vel nytteløst at håbe på en ændring af dette forhold, navnlig i betragtning af at ministeren ikke engang vil hjælpe med til at fjerne den åbenlyse meningsløshed og uretfærdighed, at nogle ATP-medlemmer skal betale dobbelt pensionsbidrag uden at få større pension end den almindelige.

De uafhængige stemte som bekendt imod loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension.

[Iver Poulsen.]

Vi ønsker som ofte sagt en ensartet og retfærdig pensionsordning, og derfor kan vi heller ikke medvirke til gennemførelse af denne nye pensionslap.

Arbejdsministeren (*Erling Dinesen*): Jeg vil gerne takke for den velvilje, der er kommet til udtryk fra mange af de ærede ordførere. Jeg var helt klar over, at den ærede ordfører for partiet de uafhængige ikke kunne give tilslutning; det var jo helt i overensstemmelse med det standpunkt, man tog, da vi første gang behandlede spørgsmålet om en ATP-ordning.

Jeg vil gerne gøre nogle enkelte bemærkninger til noget af det, som er blevet fremført.

Må jeg først sige til det ærede medlem hr. Peter Larsen, der gav principiel tilslutning, at man kan naturligvis diskutere, om det er rimeligt med denne såkaldte stykkevisse ordning. Jeg er helt enig i det synspunkt, at man bør tilstræbe en samlet løsning, og det er ikke så forfærdelig mange dage siden, at den højtærede socialminister svarede på et spørgsmål herom og gentog det, som er regeringens målsætning, hvad angår pensionssikringen. Der sidder jo i øjeblikket et udvalg og arbejder energisk med at finde frem til den almindelige, generelle tillægspensionsordning, som skal omfatte hele befolkningen, altså også de selvstændige erhvervsdrivende.

Når talen er om målsætningen, er der altså ingen uoverensstemmelser. Årsagen til, at det ikke har været muligt at klare dette problem fra starten, er man jo også bekendt med. Spørgsmålet blev taget op allerede i 1961. Der var gjort et vældigt forarbejde, inden man nåede frem til at udforme et lovforslag, og et tilsvarende forarbejde var jo ikke præsteret med hensyn til de andre grupper, som man ønskede at få med ind i ordningen, og som på et senere tidspunkt må ind i ordningen. Jeg er helt med på, at vi i det udvalg, der skal nedsettes, kan overveje de problemer i denne forbindelse, som det ærede medlem fremførte.

Det ærede medlem sagde videre, at der var megen irritation i forskellige befolkningsgrupper — andre ærede ordførere var inde på det samme — i anledning af problemet med de selvstændiges stilling. Heroverfor vil jeg gerne gøre opmærksom på,

at det udvalg, som beskæftiger sig med den videregående ordning, i første omgang fik til opgave at finde ud af, om der var mulighed for og tilslutning til, at man koblede de selvstændige erhvervsdrivende ind på den ATP-ordning, som er gennemført for lønmodtagerne. Stillingen var jo den blandt de selvstændige erhvervsdrivendes organisationer, at de — ikke blot fordi de skønnede, at der var tale om en forskelsbehandling, men også af en række andre grunde — ikke fandt at burde tilslutte sig denne ordning. Lad mig nævne, at vel har De samvirkende danske Landboforeninger erklæret sig principielt som tilhængere af ordningen, men man ønsker at blive tilsluttet på frivilligt grundlag, og det er jo helt urealistisk. Ordningen er bygget op på et grundlag, der forudsætter solidaritet. Hvis man tænkte sig den tanke, at det var på frivilligt grundlag, ville der jo med de overkompensationsregler, som ordningen indeholder, kun blive tale om tilslutning af de grupper, som var højt oppe i alderen og havde en ganske særlig fordel af at være med. Det ville indebære, at hele ordningen økonomisk ville bryde sammen.

Jeg må nævne, at Grosserer-Societetet f. eks. gør opmærksom på, at man ikke har nogen interesse i at komme med, hverken under en tvungen eller under en frivillig ordning. Jeg gør opmærksom på, at man heller ikke her ligefrem er indstillet på at handle solidarisk, idet man bl. a. siger, at det ikke vil blive anset for rimeligt, at de yngre, der ofte er nyetablerede og normalt har lavere indtægter, skal betale en del af støtten til de ældre. Men det er jo det, man gør på lønmodtagerfronten. Ordningen er bygget op efter disse principper, fordi nogle har været villige hertil.

Endelig har Butikshandelens Fællesråd klart udtalt over for det udvalg, som beskæftiger sig med disse ting, at der ikke bør pålægges de yngre selvstændige pligt til at betale bidrag, der er højere end den præmie, der skal betales for en tilsvarende privat forsikring; men det bliver der naturligvis tale om for de yngre, fordi ordningen som nævnt er bygget op på solidarisk grundlag. Sådan kunne jeg bringe flere udtalelser, hvoraf det fremgår, at man ikke på det nuværende grundlag for en ordning, der i vid udstrækning er kommet til verden

[Arbejdsministeren.]

ved direkte aftaler mellem arbejdsmarkedets organisationer, har haft nogen særlig interesse i at komme med.

Når det ærede medlem hr. Peter Larsen videre anfører, at vi jo dog fik funktionærerne med, vil jeg gerne sige, at alle funktionærer principielt var omfattet af det lovforslag, som blev fremsat. Det er rigtigt, at der var en dispensationsadgang, som jeg selv foreslog slettet på daværende tidspunkt.

Så er der sagt en hel del om administrationen. Det er blevet sagt, at den er dyr og besværlig. Jeg forstår egentlig ikke rigtig det synspunkt. Det er klart, at der ved opbygningen af en ordning som denne vil være overgangsvanskeligheder. Men det er i virkeligheden en meget, meget billig ordning. Der bliver ikke engang tale om 3 pct. i administrationsudgifter på dette felt.

Det er nok muligt, at dette med et fælles bidrag over udbetalt arbejds løn bliver aktuelt i forbindelse med den videregående ordning, vi stræber imod. Dette er bl. a. tilfældet i Sverige. Det er også bekendt, at regeringen tilstræber dette, idet man har givet udtryk for, at man ønsker at komme så nær som muligt en ordning som den, man nu er i færd med at bygge op i Sverige.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Asger Jensen, at jeg ikke er helt sikker på, at det ville blive en bedre ordning, om kommunerne administrerede den. Tager vi enkelte store arbejdspladser her i København eller andre steder ud over landet, vil det her være sådan, at der måske er beskæftiget lønmodtagere fra 30 forskellige kommuner; men i forvejen har virksomheden et sådant apparat, oven i købet i mange tilfælde et elektronisk databehandlingsanlæg, at det ikke betyder så forfærdelig meget at koble det på også. Jeg har i alle tilfælde ikke været ude for nogen særlig kritik af den måde, ATP-ordningen administreres på. Men som jeg sagde før, er det klart, at der i en overgangsperiode kan blive tale om visse vanskeligheder.

Spørgsmålet om overbetalingen er naturligvis et ganske særligt problem, og jeg er da glad for, at man gav udtryk for, at det, der har været fremme i pressen om dette spørgsmål, vistnok var noget overdrevet.

Det fremgår af de yderligere oplysninger, vi har fået — men jeg skal ikke bruge tingets tid på en lang redegørelse, som jeg i øvrigt har her og naturligvis er helt rede til at stille til rådighed for det udvalg, der bliver nedsat, så vi kan kigge på spørgsmålet — at princippet jo er, at man betaler i forhold til den beskæftigelse, man har. Det er i virkeligheden helt umuligt i dag — og det er det måske også om bare 2-3 år — at fastslå, om det ikke har været til fordel for dem, som i en periode har betalt mere end det enkelte bidrag.

Det er nævnt, at der for tjenestemændenes vedkommende i høj grad er tale om dobbeltbeskæftigelse, men der bliver vel i så fald kun tale om to halve bidrag, og jeg tror derfor ikke, man behøver at nære bekymringer i denne henseende.

Det ærede medlem hr. Asger Jensen kom ind på spørgsmålet om indekskontrakter og havde en helt anden opfattelse af spørgsmålet om de selvstændiges placering i pensionsbilledet, end venstres ærede ordfører havde. Jeg er helt klar over værdien af disse, og jeg ved også, at flere organisationer har givet udtryk for samme opfattelse som den, det ærede medlem hr. Asger Jensen fremkom med.

Det ærede medlem hr. Morten Lange ønskede et lovforslag, der gik videre. Det har jeg allerede været inde på, og jeg tror ikke, jeg behøver at føje yderligere bemærkninger hertil.

Når det ærede medlem også gør opmærksom på, at det har været lovlig længe med dette, vil jeg gerne sige, at det er, fordi det har været et kompliceret spørgsmål, og fordi der først for nylig er truffet en, om jeg så må sige, foreløbig afgørelse i det udvalg, der har beskæftiget sig meget med tjenestemændenes problemer i relation til loven om fuld folkepension og ATP-loven.

Jeg synes, det af mange grunde er naturligt, at tjenestemændene kommer med. Så kan man sige, at der er tale om en lidt stykkevis udvikling. Men det passer godt ind i det fremtidsmønster, vi forestiller os, og som jeg forstår der fra alle sider er tilslutning til. Også i Sverige har man lavet en samordning af folkepension, tjenestemandspension og tillægspension. Det er da givet, at når man forudser, at fra 1970 er folkepensionen ens for alle uden hensyn

[Arbejdsministeren.]

til indtægt, må man for at komme med i denne opbygning ind nu. Det forekommer mig at være helt naturligt. Som sagt er det denne brede, generelle almindelige tillægspensionsordning som en overbygning på folkepensionen, regeringen arbejder på at få gennemført. Det er det, som det særlige nedsatte udvalg i øjeblikket arbejder med.

Peter Larsen: Jeg skal ikke ved denne første behandling gå ind i en dybtgående diskussion om selve målsætningen med de former for socialpolitik, som dette lovforslag er et led i, men vil dog gerne til den højtærede arbejdsminister sige, at selv om man kan være enig om målsætningen, er formerne, opdelingen og fremgangsmåden ikke uvæsentlige i denne forbindelse. Jo længere man venter med en samlet løsning, jo sværere bliver det at få skabt lighed befolkningsgrupperne imellem, og det er netop det, der i forbindelse med ATP-ordningen virker uheldigt.

Nu kommer man med et lovforslag, ifølge hvilket tjenestemændene skal ind under ordningen, kommer reelt med et lovforslag med tilbagevirkende kraft for et år. Venter man nu et eller flere år — og det kan man jo godt komme ud for — vil man måske prøve at få andre grupper med. Vil man så på samme måde have mulighed for med tilbagevirkende kraft at føre disse nye grupper ind?

Jeg synes, det er en uheldig fremgangsmåde. I selve formen ligger jo også dette, at visse grupper i regeringens bevågenhed har større prioritet end andre. Det kan vi jo så tage til efterretning, men rent principielt er forholdet jo ikke uvæsentligt. Det påvirker nemlig befolkningens opfattelse af, hvordan man i folketinget løser disse, skal vi sige videregående sociale problemer.

Den højtærede minister nævner også, at de selvstændige ikke er interesseret. I den forbindelse vil jeg da gerne anføre, at ifølge det foreslåede grundlag skal de selvstændige betale en præmie, der er 30 pct. højere. Det kunne være, at situationen var en lidt anden, hvis man prøvede på at

udforme regler på et lidt andet grundlag end hidtil.

Jeg synes også, at spørgsmålet om frivillighedsprincippet burde overvejes endnu mere, for selv om jeg kan være enig med ministeren i, at det i nogen grad undergraver fællesskabsfølelsen og solidariteten, må man også her kunne finde frem til en form, hvorefter man giver disse borgere et tilbud. Solidariteten inden for lønmodtagerne i forbindelse med ATP var jo ikke større, end at man måtte lovgive. De unge lønmodtagere kan også nok regne ud, at de kunne få en billigere forsikring i et privat forsikringsselskab. Når man ville skabe en ordning, hvorefter man mod indbetaling af 80 kr. resten af sin tid kan få 600 kr. om året, måtte man jo lovgive om det.

Venstre finder altså, at der stadig er så mange uløste problemer, at vi må anmode om, at disse spørgsmål tages op i en videre sammenhæng. Det samme gælder administrationen. Ministeren siger, at den opbyggede ordning fungerer billigt. Ja vel, det gør den også, men det er jo under forudsætning af, at man ude i erhvervslivet ikke regner med nogen administrationsudgift. Det er jo kun halvdelen af administrationen, nemlig den, der finder sted i Hillerød, man kan måle. De udgifter og besværligheder og den irritation, som mange ude i erhvervslivet har på grund af denne mærkelige opbygning, kan man jo ikke gøre op i kroner og øre. Jeg synes nok, at der her er forhold, som begrundet visse overvejelser. Vi er jo inde i en overlappning, økonomisk og administrativt, som står i skærende modsætning til de bestræbelser, man i disse dage i øvrigt udfolder på det økonomiske og erhvervsmæssige område, og det er en overlappning, som vi ikke kan være bekendt. For tjenestemændenes vedkommende giver den sig udslag i, at deres almindelige pension skal administreres af staten, den delvise folkepension af kommunerne og den tillægspension, man nu skal have, i Hillerød. I en tid, hvor der er fuld beskæftigelse, og hvor det gælder om at forenkle forholdene inden for administrationen, må denne nye tilføjelse påkalde en vis interesse.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at det for venstre er helt afgørende at få en samlet

[Peter Larsen.]

løsning. For at der ikke skal være nogen misforståelse, vil jeg gentage, at vi forbeholder os vor stilling til dette lovforslag, til vi ser resultatet af udvalgsarbejdet.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg har en fornemmelse af, at dette er en sag, som ligger det ærede medlem hr. Peter Larsen meget stærkt på sinde. Når det ærede medlem slutter med at sige, at dette må munde ud i en samlet løsning, kan jeg for så vidt for mit vedkommende anføre — hvad jeg allerede har gjort — at det også er regeringens målsætning. Arbejdet i det udvalg, som beskæftiger sig med disse spørgsmål, skal imidlertid gøres færdigt.

Må jeg i øvrigt sige, at når man nu fremfører det på den måde, at jo længere det går, jo sværere bliver det, vil jeg dog gøre opmærksom på, at den omstændighed, at arbejdsmarkedets organisationer allerede i 1961, fordi der var langt større interesse for spørgsmålet blandt lønmodtagerne end blandt de selvstændige erhvervsdrivende, banede vejen for ATP gennem det arbejde, de udførte, har så sandelig bragt os betydeligt nærmere til det mål, som også det ærede medlem regner med at nå frem til. Jeg synes, man skal være glad for, at det er gået på den måde her i landet, som det er gået i Sverige, og som det er gået i Norge, at det er arbejdsmarkedets organisationer, som har banet vejen for noget, som vi måske ellers ikke, i alle tilfælde ikke så hurtigt, var nået frem til.

Der er altså ikke tale om, at der er visse grupper af lønmodtagere, som i særlig grad har regeringens bevågenhed, således som det ærede medlem udtalte. Det, der er en kendsgerning, er dette, at arbejdere og funktionærer, som ønskede at få denne yderligere sikring, tog spørgsmålet op og fik en aftale som et led i de vilkår, de arbejder under, ganske på samme måde, som man mere spredt, mere tilfældigt, mere usikkert på en række arbejdspladser ud over landet har truffet aftaler af denne karakter.

Dernæst vil jeg gerne sige, at det er ikke et spørgsmål om solidaritet blandt lønmodtagerne eller manglende solidaritet, som er årsag til, at lovforslag om ATP blev fremsat og behandlet her i tinget. Det har

ikke noget som helst med de ting at gøre; det var helt andre forhold, som medførte, at spørgsmålet havnede her.

Det ærede medlem var utilfreds med 30 pct.s højere bidrag. Når man aktuariemæssigt beregner de forskellige gruppers stilling, ser man, at alderssammensætningen er helt forskellig. I lønmodtagergruppen har man dem fra 18 års alderen, men det er meget få selvstændige erhvervsdrivende, som ikke først bliver det i 25-26 års alderen, måske i 30 års alderen. Derfor bliver der altså en lidt anden byrdefordeling inden for dette område; det burde dog ikke kunne afskrække, hvis man virkelig havde interesse for sagen, men de udtalelser, jeg har omtalt allerede i mit første indlæg, viser, at dette ikke er tilfældet.

Jeg skal ikke gentage, hvad jeg har sagt om frivilligheden i dette spørgsmål, men vende tilbage til det, som også det ærede medlem sluttede sit indlæg med, at der er ingen uenighed om målsætningen på dette felt. Det, vi tilstræber, er en almindelig, værdisikret tillægspension som en overbygning på folkepensionen og omfattende hele befolkningen, altså både lønarbejdere, funktionærer, tjenestemænd og selvstændige erhvervsdrivende.

(Kort bemærkning).

Peter Larsen: Den højtærede minister siger, at de, der bliver selvstændige erhvervsdrivende, bliver det i en højere alder. Jeg vil heroverfor sige, at de har dog en kapital, opsparet fra det 18. år, som vil kunne kompenseres i forbindelse med ordningen. Forholdet er det, at de unge, der har betalt bidrag fra det 18. år til den dag, de bliver selvstændige, mister det indbetalte beløb, hvis de ikke senere vender tilbage som lønmodtagere. Der er altså et særligt forhold her, som må med ind i billedet.

Over for bemærkningen om, at ATP-ordningen har bragt os et skridt i den rigtige retning, vil jeg blot hævde, at det synspunkt kan man anvende, men man kan også anvende det modsatte: at det kan være en hindring for en samlet løsning. Det er en gammel erfaring her på Christiansborg, at hvis man først har indført en ordning, er den givet, og så lader den sig ikke ændre. Hvad der kommer bagefter, bliver ofte lapperier.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg vil blot sige til det ærede medlem hr. Peter Larsen, at alle, som f. eks. i 18 års alderen eller måske på et lidt senere tidspunkt går ind i ordningen som lønmodtagere, og som måske 2, 3, 5 eller 10 år senere bliver selvstændige erhvervsdrivende, kan fortsætte i ordningen på samme vilkår som hidtil.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anker Jørgensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om slagtning, forhandling, udførsel og indførsel af kaniner.

(Lovforslaget (nr. 150) findes i tillæg A. sp. 2161, fremsættelsen i tidenden sp. 3893).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Teichert: Jeg kan ikke tænke mig, at det foreliggende lovforslag kan sætte sindene ret stærkt i bevægelse. Det tilsigter såvel en produktionsfremmende som en eksportfremmende foranstaltning, og vi må vel alle sammen være interesseret i at støtte den slags lovgivning.

Kaninavlens betydning har forandret sig meget væsentligt i de senere år. Kaninkød var tidligere et kærkommet supplement til spisesedlen for de fattigste iblandt os; nu er der tale om en produktion, der spiller en meget stor rolle for mange. Det er ud fra denne betragtning, man har ment det nødvendigt at fremsætte lovforslaget.

Jeg har intet kendskab til den moderne kaninavl, hvordan den har udviklet sig, hvordan den praktiseres; men det er temmelig sikkert, at der skal et meget vidtgående kendskab til for at få kaninavlens gjort rentabel, så den giver det udbytte,

som er nødvendigt for dem, der giver sig af med den. Jeg vil gerne understrege, at de bestræbelser, kaninavlerne udfolder for at udvikle produktion og afsætning, fortjener anerkendelse og støtte.

Mit kendskab til, hvordan kaniner skal passes, stammer helt tilbage fra mine allertidligste barndomsår, fra den tid, da mine forældre arbejdede på teglværkerne ved Egersund. De arbejdede begge fra kl. 5 morgen til kl. 7 aften for en samlet ugeløn på omkring 10 mark — det var i tysk tid. Arbejderne var som regel dengang de mest børnerige, og der var ingen mulighed for at servere kødretter hver dag. Da var det, man tyede til kaninerne. Det var billigt og gav os børn en opgave, en pligt og et ansvar over for kaninerne. Det var som regel den ældste af børneflokken, der havde ansvaret for, at kaninerne blev fodret og renholdt, og vi var klar over eller blev klar over, at det var et meget stort arbejde at gøre det, så ikke sygdomme skulle komme ind i kaninflokken. Men det var alligevel en festdag for os børn, når der vankede kaninsteg. Så var der ligesom festglans i stuen, og vi glædede os alle sammen over den ekstraordinære servering, vi kunne få.

Men vi ved, og jeg er taknemlig derfor, at udviklingen er gået i den retning, at vi har andre økonomiske og sociale forhold end dengang. Forholdene har ændret sig totalt, og vi må konstatere, at den udvikling, som foregår for kaninavlens vedkommende, ikke må undervurderes. Vi har fået oplyst i bemærkningerne, at eksporten i øjeblikket omfatter ca. 2.000 tons, og at værdien af denne salgsvare andrager et beløb på ca. 15 mill. kr. Det er dog en post, der er værd at regne med. Vi må håbe, at disse tal yderligere vil stige. Den første betingelse er som på alle andre områder, at vi leverer en kvalitetsvare, som aftagerne kan være tilfreds med. Det er også ud fra denne betragtning, at fællesudvalget til kaninavlens fremme og husmands- og landboforeningerne har henstillet til den højtærede landbrugsminister at fremsætte det foreliggende lovforslag.

Det er efterhånden blevet sådan, at kaninavlens har ændret sig fra at være en fritidssyssel til at være en produktion, som kan komme bl. a. det mindre landbrug til gode. En sådan udvikling må vi i alt fald